

STRUČNÝ SLOVNÍK EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE

Eva Slivková
Andrea Matisová
Peter Zsapka

www.euroekonom.sk

Centrum pre európsku politiku
© 2001

Publikácia vyšla vďaka láskavej podpore **Konrad-Adenauer-Stiftung**.

Vydalo

Centrum pre európsku politiku (CEP) v spolupráci s Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) v roku v roku 2001.

Autori

Eva Slivková, Andrea Matisová, Peter Zsapka

Použitá literatúra

- EURÓPA NA INTERNETE, Centrum pre európsku politiku, Bratislava, 2002
- Slivková, E.: Stručný frazeologický slovník EÚ, Diplomová práca, Filozofická fakulta UK, Bratislava, 1996
- Siváková D, Marčáková, O.: Štruktúra a činnosť Európskej únie, Kancelária NR SR, Parlamentný inštitút, marec 1998
- Weidenfeld W., Wessels, W.: Europe from A to Z (Guide to European Integration), Office for Official Publications of the EC, 1997
- Zsapka, P.: Európska menová integrácia po druhej svetovej vojne, Diplomová práca, Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, 2001

Layout

Jánkocman

Tlač

Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov

Slovo na úvod

Držíte v rukách už tretie vydanie slovníka. Európska integrácia predstavuje dynamický proces, ktorý prináša nové pojmy a mení už poznané. Pri prvom zostavovaní slovníka hlavným vodítkom bol pokus o „sebvzdelávanie“ a zorientovanie sa v integračnom procese Európy od druhej svetovej vojny. Od začiatku prístupových rokovaní medzi Slovenskom a Európskou úniou sú pojmy, ktoré slovník vysvetľuje našou dennodennou realitou. Pravda, v tak útlej brožúrke nemožno detailne vystihnúť všetky aspekty integrácie nášho kontinentu. Dúfam však, že postačí pre základnú informáciu a priláka k bližšiemu štúdiu.

Eva Slivková

Absorbcia

Schopnosť krajiny efektívne využiť finančné prostriedky zo »štrukturálnych fondov. Po reforme štrukturálnych nástrojov EÚ kladie prijímanie prostriedkov z fondov zvýšené nároky na prípravu projektov, spolufinancovanie štátom a na administratívne kapacity pre správu pomoci na národnej úrovni.

Acquis communautaire (Acquis)

Acquis communautaire zahŕňa celú škálu princípov, zákonov, politík, záväzkov a cieľov, prijatých v rámci »Európskej únie a obsiahnutých predovšetkým v zmluvách, legislatíve a rozhodnutiach »Súdneho dvora. Dosiahnuté výsledky musia záväzne akceptovať všetky členské štáty Únie. Nie je možné vracať sa k otázkam, ktoré už boli predmetom dohody na úrovni Únie. Prevzatie *Acquis* do právneho systému je jedným z predpokladov prijatia kandidátskej krajiny za riadneho člena EÚ.

Agenda 2000

Dokument Európskej komisie, (označovaný aj ako program EÚ na 21. storočie) sa zaoberá perspektívami rozvoja »EÚ na začiatku nového tisícročia, otázkami rozšírenia, prehĺbovania integrácie ako aj budúceho financovania rozšírenej EÚ. Jeho súčasťou sú aj posudky na jednotlivé »asociačné krajiny. Na základe odpočtu plnenia »kodanských kritérií, Európska komisia odporučila začať rokovania o vstupe s Cyperskou republikou, s Maďarskom, Poľskom, Estónskom, Českou republikou a Slovinskom. V závere roku 1997 bola *Agenda 2000* schválená »Európskym parlamentom a »Európskou radou.

Amsterdamská zmluva

Je výsledkom »Medzivládnej konferencie »EÚ, ktorá začala v marci 1996 summitom v Turíne a skončila v júni 1997 v Amsterdame. Táto zmluva je výsledkom plánovanej revízie »Maastrichtskej zmluvy, ktorá vstúpila do platnosti 1.11.1993, preto sa niekedy označuje aj ako Maastricht II. Istým spôsobom konsoliduje každý z troch pilierov EÚ: »Európske spoločenstvo, »Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútra. *Amsterdamská zmluva* vytyčuje > základné ciele:

1. zamestnanosť a občianske práva
2. dôraz na odstránenie posledných prekážok brániacich voľnému pohybu a na posilnenie bezpečnosti
3. dať EÚ silnejší hlas vo svete
4. vytvoriť efektívnejšiu inštitucionálnu štruktúru EÚ

Konkrétne *Amsterdamská zmluva* priniesla najmä posilnenie základných princípov, ako sú ľudské a sociálne práva. »Európsky súdny dvor získal rozšírené právomoci v oblasti ochrany ľudských práv, »Europol bol vybavený operatívnymi kompetenciami, zmluva odsúhlasila koordináciu a spoločný postup v politike zamestnanosti, posilnila spoluprácu v oblasti životného prostredia, zdravotníctva a ochrany spotrebiteľa, stanovila všeobecné právo na prístup k dokumentom EÚ, zakotvila postupné uskutočňovanie »Spoločnej

zahraničnej a bezpečnostnej politiky a užšie napojenie »*Západoeurópskej únie* na EÚ, posilnila úlohu »*Európskej komisie*, zjednodušila »*rozhodovací proces*, rozšírila väčšinové hlasovanie a ustanovila princípy užšej spolupráce.

Aproximácia (práva SR legislatíve EÚ)

Približovanie právneho poriadku SR s legislatívou EÚ a ich vzájomná harmonizácia.

Asociačná dohoda

Asociačné dohody (tiež: dohody o pridružení, napr. »*Európske dohody*) ustanovili »*Rímske zmluvy* v čl. 238 EHS. Popis asociačnej dohody v *Rímskych zmluvách* je veľmi nepresný a v súčasnosti sa takéto dohody bežne ďalej delia na tri druhy:

- »*európske dohody*, týkajúce sa štátov strednej a východnej Európy, obsahujú jasné ustanovenie o možnom plnom členstve v EÚ, ale nezaručujú ho,
 - rozvojové asociačné dohody, ako napr. dohody s krajinami »*Maghrebu* a »*Mašriku*, dohoda z Lomé apod.
 - dohoda o »*Európskom hospodárskom priestore* so štátmi patriacimi do »*Európskej zóny voľného obchodu*. Podobne ako európske dohody, aj táto má podporiť plné členstvo v Únii tých štátov, ktoré sa chcú pripojiť.
- Treba dodať, že ide o asociáciu s »*ES* a nie s »*EÚ*. To napríklad znamená, že »*asociované krajiny* sa nezapájajú do »*Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky* a do záležitostí týkajúcich sa spravodlivosti a vnútorných záležitostí. To sú aktivity EÚ, ktoré ustanovila »*Maastrichtská zmluva*.

Asociované, kandidátske krajiny

Krajiny, ktoré uzavreli s »*ES* »*asociačnú dohodu*. Momentálne ide o nasledovné krajiny: Bulharsko, Česká republika, Cyprus, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Turecko. Viď »*európska dohoda*.

B

Balladurov plán

Zasadnutie »*Európskej rady* v Kodani v júni 1993 privítalo myšlienku, aby sa francúzsky návrh o Pakte stability, známy ako Balladurov plán, stal predmetom spoločnej akcie v rámci »*Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky*. Cieľom bola podpora stability a mieru v Európe a posilnenie demokratického procesu a regionálnej spolupráce v strednej a východnej Európe. Jedným z hlavných prvkov Paktu stability je preventívna diplomacia, v rámci ktorej EÚ presadzuje vytvorenie dobrých susedských vzťahov a okrem iného povzbudzuje krajiny, aby upravili svoje pohraničné vzťahy a vyriešili problém národnostných menšín.

Bašta Európa (tiež pevnosť Európy)

Toto slovné spojenie sa používa v súvislosti s obavami obchodných partnerov a prívržencov voľného obchodu v »EÚ a narastajúceho protekcionizmu v Únii. K týmto obavám došlo v súvislosti so zavádzaním »jednotného trhu, pretože niektoré členské štáty boli pripravené odstrániť bariéry v rámci Únie iba v spojení so zosilnenými opatreniami na kontrolu importu z nečlenských štátov EÚ. Výraz "bašta Európa" má pejoratívny význam.

Bašta úradníkov

»EÚ a Brusel sú často kritizovaní za obrovskú byrokraciu a kritici ich často označujú za nedemokraticky ovládanú baštu úradníkov. Vid' tiež »eurokrati.

Biela kniha

Programové dokumenty na rozličné témy, ktoré nemajú záväzný, ale iba odporúčajúci charakter. Bielu knihu vydáva »Európska komisia. Pozri tiež »Cockfieldova b. k. Napr. Biela kniha o príprave asociačných krajín Strednej a Východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie – dokument iniciovaný summitom EÚ v Essene v roku 1994 a publikovaná Európskou komisiou v máji 1995.

C

(prípady) Cassis de Dijon

Rozhodnutie »Súdneho dvora EÚ z r. 1979, známe ako Cassis de Dijon stanovilo, že výrobok, ktorý sa legálne vyrába a predáva v jednom členskom štáte, možno bez obmedzení exportovať do druhého členského štátu. Tento princíp je známy aj ako vzájomné uznávanie výrobných noriem. Rozhodnutie bolo dôležitým krokom, umožňujúcim voľný obeh tovaru v rámci »jednotného trhu, pretože odstraňuje potrebu detailného zosúladenia výrobných noriem. Cassis de Dijon je likér z čiernych ríbezlí, ktorý sa vyrába vo Francúzsku. Západonemecký liehovarnícky monopol sa pokúšal zakázať jeho import na nemecký trh, nakoľko jeho obsah alkoholu je pod minimom (25%), ktoré stanovuje nemecký zákon o likéroch. Súd tento argument neakceptoval.

Catching-up process

Pozri »Dobiehanie

Cockfieldova biela kniha

»Európska rada v marci 1985 stanovila ako prioritu vytvorenie veľkého jednotného trhu do r. 1992 a poverila »Európsku komisiu zostaviť príslušný program s podrobným harmonogramom. Úloha pripadla lordovi Cockfieldovi, novovymenovanému komisárovi, zodpovednému za obchodné záležitosti v rámci »spoločenstva. »Biela kniha, ktorú pripravil na stretnutie Európskej rady v Miláne v júni 1985, identifikovala 300 legislatívnych opatrení potrebných na zavedenie jednotného trhu. Tieto opatrenia sa zaoberali tromi druhmi obchodných bariér - fyzickými (hraničné kontroly), technickými (napr. rôzne výrobné normy) a fiskálnymi (rozdielna spotrebná daň a daň z pridanej hodnoty). Biela kniha stanovila časový harmonogram pre návrhy Európskej komisie a pre konečné rozhodnutie Európskej rady. Milánsky summit Rady schválil Bielu knihu, ktorá do veľkej miery ovplyvnila prípravu »Jednotného európskeho aktu.

Colná únia

Forma medzinárodnej ekonomickej integrácie. Členské štáty rušia clo na vzájomný obchod a zároveň zavádzajú jednotné colné sadzby voči tretím krajinám. V rámci »ES bola colná únia dobudovaná v roku 1968 ako príprava na »jednotný trh.

Coreper (Permanent Representatives Committie)

Výbor zložený z reprezentantov členských krajín na úrovni veľvyslancov, resp. z ich zástupcov stálych zastúpení členských krajín v Bruseli. Na základe čl. 151 zmluvy o »ES zodpovedá za prípravu práce »Rady.

Crocodile Club

Crocodile Club (Klub krokodíl) vznikol v r. 1980 v Štrasburgu a bol pomenovaný podľa reštaurácie, kde sa jeho členovia stretávali. Založil ho Altiero Spinelli (taliansky ľavicový poslanec »Európskeho parlamentu, celoživotný zástanca federalizmu). Klub navštevovali predstavitelia všetkých politických frakcií, ktorí zdieľali Spinelliho nadšenie pre inštitucionálnu reformu.

Členské štáty

Pozri »Pätnásťka

Delorsova komisia

Komisia vedená J. Delorsom pozostávala z expertov na menovú oblasť (najmä zástupcov centrálnych bánk Európy). V roku 1989 predložila komisia tzv. Delorovu správu, v ktorej sa načrtli 3 hlavné etapy budovania »Hospodárskej a menovej únie (EMU). Tento dokument sa stal základom pre zmluvné zakotvenie EMU v »Maastrichtskej zmluve.

Demokratický deficit

Týmto slovným spojením sa vo všeobecnosti charakterizujú procesy rozhodovania, bez dostatočnej demokratickej kontroly. V rámci »EÚ ide o pojem špecifikujúci právomoci postúpené z roviny štátov do roviny »Únie bez toho, aby boli predmetom národnej parlamentnej kontroly. Najčastejšie sa používa ako argumentácia v prospech zvýšenia právomocí »Európskeho parlamentu. »Maastrichtska zmluva sa pokúsila redukovať demokratický deficit tým, že dala Európskemu parlamentu právomoc spolurozhodovať v určitých oblastiach. Odporcovia väčších právomocí Európskeho parlamentu poukazujú na to, že národné parlamenty by mali zohrávať významnejšiu úlohu pri prijímaní rozhodnutí. Otázka demokratickej legitímnosti súčasných inštitúcií je predmetom diskusie »Konventu o budúcnosti Európy.

D'Hontov systém

Pomenovaný podľa belgického politológa Victora D'Honta. Používa sa o. i. v rámci inštitúcií »EÚ, predovšetkým v »Európskom parlamente, na výpočet rozdelenia pevného počtu miest medzi skupiny rôznej numerickej sily (napr. rôzne národnosti, parlamentné funkcie) tak, aby sa dosiahlo proporčné zastúpenie. Tento systém je nielen v prospech veľkých zoskupení, ale chráni aj malé.

Dobiehanie (Catching-up process)

Často analyzovaný a skúmaný proces vyrovnávania ekonomickej úrovne »kandidátskych krajín (KK) a súčasných členov EÚ. Najdôležitejšími otázkami pri skúmaní procesu dobiehania sú: ako rýchlo sú schopné KK dosiahnuť úroveň EÚ a s akými nákladmi.

Dublinská konvencia

Dublinská azylová konvencia z júna 1990 bola začiatkom zosúladovania azylovej politiky »EÚ. Dublinská konvencia zabránila súčasnému alebo následnému podávaniu žiadostí o azyl v rozličných členských štátoch. Kompetentný je vždy ten členský štát, cez ktorý vkročil žiadateľ o azyl na územie EÚ.

Dvojitá väčšina

V diskusiách o zdokonalení procesov rozhodovania sa často objavuje návrh hlasovať v »Rade ministrov« systémom dvojitej väčšiny. Tento systém predstavuje väčšinu štátov a obyvateľstvo týchto štátov musí predstavovať zároveň väčšinu obyvateľov »EÚ«.

Dvor audítorov

Úlohou dvora audítorov je kontrolovať výdavky »EÚ« a dozerať na zákonnosť a racionálnosť jej finančného manažmentu. Pozostáva z pätnástich členov (za každý členský štát jeden) ustanovených »Radou EÚ« na obdobie šiestich rokov. Rozhodnutia sa prijímajú väčšinou hlasov. Jeho sídlom je Luxemburg. Na konci každého finančného roka predkladá správu, ktorú prerokúva »Európsky parlament«. Dvor tiež vydáva špecifické správy o konkrétnych oblastiach hospodárenia.

ES

Pozri »Európske spoločenstvo«.

Essenský summit

Na stretnutí »Európskej rady« v decembri 1994 v nemeckom meste Essen bola prijatá rozsiahla stratégia s cieľom pomôcť »asociovaným krajinám Strednej a Východnej Európy« pripraviť sa na vstup do »EÚ«. Európska rada zároveň vyzvala »Európsku komisiu« na prípravu »Bielej knihy« o príprave asociovaných krajín strednej a východnej Európy na integráciu do vnútorného trhu Únie. Z pohľadu EÚ je dôležité vytvoriť podmienky, ktoré umožnia náležité fungovanie jednotného trhu aj po jeho rozšírení. Summit tiež vyzval k tzv. »štruktúrovanému dialógu«, ktorý by pomohol pri rozvoji praktickej spolupráce medzi členskými štátmi a asociovanými krajinami. Po prvýkrát sa na stretnutí tohto druhu zúčastnili zástupcovia »asociovaných krajín«.

Euro

Spoločná mena, ktorá podľa »Maastrichtskej zmluvy« bola zavedená v bezhotovostnom styku od 1. 1. 1999 postupne v členských krajinách, ktoré splnili podmienky »Európskej menovej únie« a pristúpili na zavedenie tejto meny. Od 1. 1. 2002 nahradili bankovky a mince novej meny – Euro národné bankovky a mince v krajinách eurozóny - v Belgicku, Fínsku, Francúzsku, Grécku, Holandsku, Írsku, Luxembursku, Nemecku, Portugalsku, Rakúsku, Španielsku a Taliansku.

Eurokrati

Jemne pejoratívny pojem, ktorý vznikol zo slova byrokrat. Označuje zamestnanca niektorej z inštitúcií alebo orgánov »EÚ«. Celkovo ide o približne 27 000 zamestnancov. Štvrtina až tretina z celkového počtu zamestnancov sú tlmočníci alebo prekladatelia.

Eurooptimisti (Euronadšenci)

Prívrženci vízie federatívnej Európy, ktorú viac-menej predpokladá »Maastrichtská zmluva«, sa všeobecne považujú za euronadšencov alebo euroentuziastov.

Európa dvoch/viacerých rýchlostí

Po prvýkrát sa toto spojenie spomína v Tindemansovej správe z r. 1975. Ide v nej o fakt, že všetky štáty nie sú ochotné a schopné napredovať v integrácii rovnako rýchlo. Preto by sa mali nájsť mechanizmy umožňujúce členským štátom, ktoré chcú pokračovať v integrácii, aby postupovali bez zábran zo strany ostatných štátov. Tempo napredovania sa môže meniť od prípadu k prípadu.

Európa občanov

Projekt občianskej Európy sa stal otvoreným politickým cieľom v sedemdesiatych rokoch. Belgický premiér Leo Tindemans vypracoval v r. 1975 na žiadosť »Európskej rady« správu o európskej jednotke. Správa zdôrazňuje, že "budovanie Európy nie je iba druhom spolupráce medzi štátmi. Je to obnovovanie mieru a priateľských vzťahov medzi ľuďmi, ktorí si želajú postupovať spoločne, prispôbovať svoju spoločnosť meniacim sa podmienkam vo svete a zároveň zachovávať tie hodnoty, ktoré tvoria ich spoločné dedičstvo... Európa musí byť blízka občanom." Často a z rôznych dôvodov boli navrhnuté opatrenia na priblíženie Európy k občanom. Najambicióznejšie tak urobila Komisia pre Európu občanov, ktorú ustanovila »Európska rada« v júni 1984. Mnohé z návrhov tejto komisie sú zakotvené v »Maastrichtskej zmluve«, napr. ustanovenia o »občianstve« či o »ombudsmanovi«. V súvislosti s »jednotným trhom« to boli návrhy na vzájomné uznávanie kvalifikácií.

Európa regiónov

V súčasnej únii je 222 regiónov. V decembri 1991 bol na stretnutí hláv štátov a šéfov vlád v Maastrichte zriadený Výbor pre regióny s cieľom poskytnúť regiónom možnosť spolurozhodovať o európskej integrácii.

Europe á la carte

Slovné spojenie odvodené od výberu podľa „jedálneho lístka“. Jeho obsah je podobný obsahu pojmu »variabilná geometria. Europe á la carte je model európskej integrácie, v ktorom každý členský štát rozhodne od prípadu k prípadu, či sa zúčastní alebo nezúčastní tej-ktorej aktivity »EÚ. V podstate ide o zapojenie sa len do tých oblastí integrácie, ktoré jednotlivým krajinám vyhovujú.

Europe de patries

Doslovne Európa vlastí (národných štátov). Slovné spojenie, ktoré sa pripisuje francúzskemu prezidentovi Charlesovi de Gaullovi. Predstavuje model európskej spolupráce, v ktorom »proces rozhodovania odzrkadľuje svojpráve postavenie štátov v rámci systému. V tomto zmysle sa používa pojem „medzivládnosť“ s minimálnymi inštitúciami a kompetenciami.

Europol

Nadnárodná inštitúcia ustanovená na základe »Maastrichtskej zmluvy Dohovorom o Europole z 26. 7. 1995. Úlohou Europolu je zvyšovať efektívnosť príslušných orgánov členských krajín »EÚ v boji proti závažným formám medzinárodne organizovaného zločinu, akými sú pašovanie drog, rádioaktívneho materiálu a ľudí, či medzinárodnému terorizmu, praniu špinavých peňazí a pod. Europol sídli v Haagu (Holandsko). Europol si nemožno zamieňať s Interpolom, ktorý je celosvetovou organizáciou.

Európska centrálna banka (ECB)

Centrálna banka (CB) eurozóny, ktorej hlavným cieľom je udržiavanie stabilnej cenovej hladiny (nízkej inflácie). Spolu s 15 CB členských štátov EÚ tvorí tzv. Európsky systém centrálnych bánk (ESCB). Reálnu moc v orgánoch ESCB však majú okrem ECB len centrálné banky tých štátov, ktoré prijali Euro. ECB sídli vo Frankfurt nad Mohanom (Nemecko).

Európska dohoda (ED)

Európske dohody o pridružení (označované tiež ako »asociačné dohody) boli uzatvorené preto, aby mohli krajiny Strednej a Východnej Európy posilniť svoje ekonomické a politické vzťahy s »EÚ. Prvé boli podpísané v r. 1991 s Česko-Slovenskom, Poľskom a Maďarskom. Európske dohody s Maďarskom a Poľskom vstúpili do platnosti vo februári 1994, s Bulharskom a Rumunskom vo februári 1995. Rozpad ČSFR k 1. januáru 1993 viedol k potrebe modifikovať dohody s nástupníckymi štátmi, čiže s Českom a Slovenskom. Európska dohoda o pridružení Slovenska k »Európskemu spoločenstvu bola podpísaná 4. 10. 1993 a vstúpila do platnosti vo februári 1995. Dôležitou črtou európskych dohôd je dôraz, aký sa kladie na inštitúcie a procedúry umožňujúce politický dialóg. Všetky dohody stanovujú progresívne odstránenie prekážok ekonomickej a technickej spolupráce a finančnej pomoci. Hlavnou úlohou ED je vytvorenie zóny voľného obchodu medzi EÚ a asociovanými štátmi v priebehu desiatich rokov.

Európska komisia (Komisia)

Iniciátor integračného procesu EÚ a jej výkonný a správny orgán. Jej hlavnou úlohou je dodržiavanie zakladajúcich zmlúv, resp. právnych aktov, ktoré na základe týchto zmlúv vznikajú, zabezpečovanie hladkého fungovania spoločného trhu a zastupovania záujmov »EÚ vo vnútri i navonok. Niekedy je považovaná za „vládu EÚ“. Kolégium komisárov spolu s predsedom a dvoma podpredsedami tvorí 20 komisárov a je zostavená vždy na päť rokov. Komisiu vymenúvajú členské krajiny po ich schválení v »Európskom parlamente. Politicky sa zodpovedá Európskemu parlamentu, ktorý má právomoc ju odvolať. Komisia sídli v Bruseli. Európska komisia úzko spolupracuje s Ekonomickým a sociálnym výborom a s »Výborom pre regióny (pozri tiež »Zmluva z Nice).

Európska menová únia

Pozri »Hospodárska a menová únia

Európska rada

Najvyšší politický orgán »EÚ. Stimuluje významné politické iniciatívy na najvyššej úrovni a určuje základné smerovanie Únie. Združuje hlavy štátov a vlád členských krajín EÚ a ich ministrov zahraničných vecí. Európska rada sa stretáva najmenej dvakrát ročne. Európska rada definuje úlohy »Európskej komisii, nové formy spolupráce, princípy ekonomickej, sociálnej a zahraničnej politiky. Rozhoduje o najdôležitejších otázkach EÚ, ktoré potom nadobúdajú legislatívnu formu bežnými procesmi v orgánoch Únie. Európsku radu si nemožno zamieňať s Radou Európy.

Európska únia

Označenie združenia európskych štátov, ktoré je založené na »Európskych spoločenstvách a ktoré koordinuje svoju politiku v oblasti spoločného trhu, »Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ako i vo veciach vnútorných záležitostí a justície. Cieľom EÚ je vytváranie stále užšieho spojenia medzi národmi Európy. EÚ vykazuje niektoré federálne prvky. Rozhodujúcim medzníkom vývoja »Európskeho spoločenstva bolo zasadnutie »Európskej rady v Maastrichte a podpis Zmluvy o Európskej únii. Inštitúcie EÚ majú duálnu štruktúru. Zahŕňajú jednak inštitúcie nadštátneho charakteru, ktorým členské štáty na základe zmluvy v presne definovaných oblastiach zverili časť svojej suverenity, jednak inštitúcie, v ktorých sú zastúpené jednotlivé štáty a ktoré rozhodujú či už jednomyselne alebo na základe kvalifikovanej väčšiny. Hlavnými orgánmi EÚ sú: »Európska rada, »Rada ministrov Európskej únie, »Európska komisia, »Európsky parlament, Výbor pre ekonomické a sociálne záležitosti, »Výbor pre regióny, »Európsky súdny dvor a »Dvor audítorov. Cieľom integrácie v hospodárskej a menovej oblasti je šíriť vyrovnaný a trvalo udržateľný ekonomický a sociálny pokrok vytvorením Európy bez vnútorných hraníc, posilnením ekonomickej a sociálnej súdržnosti a vybudovaním »Ekonomickej a menovej únie. EÚ chce svoje vzťahy s ostatným svetom rozvíjať »Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou ako i spoločnou obrannou politikou. Integrácia vo veciach vnútorných záležitostí a spravodlivosti zahŕňa rozšírenie pojmu »občianstva Únie, záležitosti súvisiace s voľným pohybom medzi členskými štátmi, boj proti zločinu, azylovú politiku atď.

Európska zóna voľného obchodu (EZVO)

EZVO založila Veľká Británia, ktorá nebola členom pôvodného »Európskeho spoločenstva, spolu s ďalšími šiestimi štátmi v r. 1959. Plánom EZVO bolo podporovať obchod bez obmedzovania zvrchovanosti. Po sérii dohôd medzi EZVO a ES bola medzi nimi v r. 1992 podpísaná zmluva, ktorá zakladá »Európsky hospodársky priestor. Počet a zloženie členstva sa v priebehu desaťročí menil. Po pripojení viacerých štátov do EÚ sa automaticky ukončilo ich členstvo v EZVO, kde naďalej zostali len Švajčiarsko, Nórsko, Lichtenštajnsko a Island.

Európske spoločenstvo (ES)

Jadrom a predchodcom dnešnej EÚ sú Európske spoločenstvá, ktoré predstavujú: Európske spoločenstvo uhlia a ocele, Európske spoločenstvo atómovej energie (EURATOM) a najmä Európske hospodárske spoločenstvo (EHS), rozšírené o ekonomickú a menovú úniu. Hlavy štátov a vlád v Maastrichte v r. 1992 vymazali slovo „hospodárske“, z názvu posledne menovanej zmluvy, čím chceli naznačiť vôľu k väčšej politickej Únii. Pozri tiež: »Montánná únia a »Rímske zmluvy.

Európske symboly

Medzi symboly EÚ patria: zástava (dvanásť zlatých hviezd v kruhu na modrom pozadí), hymna ("Óda na radosť" zo záveru Deviatej symfónie Ludwiga van Beethovena) a Deň Európy (9. máj - v tento deň roku 1950 bol zverejnený »Schumanov plán).

Európsky dom

Integrácia Európy sa často prirovnáva k výstavbe spoločného domu.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF)

Jeho cieľom je znižovať nevyváženosť rozvoja medzi regiónmi »*Spoločenstva*. Bol vytvorený v roku 1975, vo finančnom vyjadrení je tento fond najväčší zo »*štrukturálnych fondov EÚ*.

Európsky hospodársky priestor (EHP)

EHP na základe zmluvy z r. 1992 zahŕňa územia krajín »*Európskej zóny voľného obchodu* a »*EÚ*. Kvôli umožneniu zmluvy súhlasili krajiny Európskej zóny voľného obchodu s približne 80% pravidiel platných v »*ES*. Na území EHP s cca. 380 mil. obyvateľov existuje voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a pracovných síl (»*štyri slobody*) bez ohľadu na hranice štátov tak, ako je to v rámci »*jednotného trhu*.

Európsky menový systém (EMS)

EMS bol nasledovníkom systému »*Menového hada*. Autorom projektu sa podarilo odstrániť väčšinu nedostatkov, pre ktoré jeho predchodca nebol úspešný. Za základ systému zvolili tzv. košovú menu ECU (European Currency Unit). EMS taktiež poskytoval úvery na stabilizáciu menovej politiky slabších štátov. Systém fungoval od roku 1979 prakticky až do začiatku tretej fázy budovania Európskej menovej únie (1999).

Európsky parlament (EP)

Je jedinou priamo volenou inštitúciou »*EÚ*. Má konzultačnú funkciu v legislatívnom procese a kontrolnú funkciu najmä vzhľadom na »*Európsku komisiu*. Schvaľuje rozpočet Únie, ustanovuje a rozpúšťa Európsku komisiu, menuje »*ombudsmana*, schvaľuje zmluvy s tretími krajinami a vstup nových členských štátov. EP pozostáva zo 626 poslancov z 15 členských krajín EÚ volených na päťročné obdobie. Reprezentuje 370 mil. obyvateľov Únie a je najväčším mnohonárodným demokratickým parlamentom na svete. Počet poslancov za jednotlivé krajiny nie je celkom proporcionálny k počtu ich obyvateľov - kým každý nemecký člen EP reprezentuje 800 000 občanov, poslanec za Luxembursko zastupuje približne 60 000 občanov. Dôležitejšie ako národná príslušnosť pri prijímaní rozhodnutí je rozdelenie do politických skupín, z ktorých najsilnejšími sú Európska ľudová strana a Strana európskych socialistov. Rozhodnutia sa prijímajú jednoduchou väčšinou, avšak niektoré opatrenia definované v »*Maastrichtskej zmluve* majú určený vyšší počet hlasov. Plenárne zasadnutia EP sa konajú v Štrasburgu, zasadnutia výborov v Bruseli, generálny sekretariát sídli v Luxemburgu. Úloha a právomoci EP s prehlbovaním integrácie rastú, napriek tomu ho nemožno porovnávať s parlamentmi členských krajín. V EÚ neexistuje vláda v klasickom zmysle, takže EP má len obmedzené právomoci pri tvorbe legislatívy. Podieľa sa na formovaní politiky EÚ, napr. rezolúciami proti porušovaniu ľudských práv vo svete. Vzáhmi k rozvojovým krajinám a postojmi k daniu v EÚ, najmä v oblasti spoločného trhu. Podieľa sa aj na reforme inštitúcií EÚ (pozri »*Zmluva z Nice*). »*Amsterdamská zmluva* právomoci EP ešte posilnila, zjednodušila legislatívne postupy a stanovila počet jeho poslancov na maximálne 700. »*V Zmluve z Nice* sa ráta už aj so zložením EP pri počte členských krajín Únie 27. Po vstupe Slovenska do Únie bude SR zastúpená 13 poslancami.

Európsky poľnohospodársky vyrovnávací a garančný fond (EAGGF)

Financuje spoločnú poľnohospodársku politiku »*EÚ*. Jeho cieľom je poskytovať trhovú podporu a podporovať štrukturálne reformy v poľnohospodárstve. Je rozdelený do dvoch sekcií:

- garančná sekcia financuje opatrenia cenovej podpory
- vyrovnávacía sekcia (tiež poradenská) poskytuje dotácie pre racionalizačné schémy, modernizáciu a štrukturálne zlepšenia farmárstva

Európsky rozvojový fond

Založený v roku 1957, financuje opatrenia na podporu ekonomického a sociálneho rozvoja v krajinách Afriky, karibskej a pacifickej oblasti.

Európsky sociálny fond (ESF)

Zriadený v roku 1960 je hlavným nástrojom sociálnej politiky »*Spoločenstva*. Poskytuje finančnú pomoc na odborné vzdelávanie, rekvalifikáciu a na schémy podpory vytvárania pracovných miest.

Európsky súdny dvor

Zabezpečuje výklad a dodržiavanie zmlúv »*Európskeho spoločenstva* a »*Európskej únie*. Jeho sudcovia sú ustanovení vládami členských štátov na obdobie šiestich rokov, rozhodnutia sa prijímajú väčšinou hlasov. Sídлом súdneho dvora je Luxemburg. K jeho úlohám patrí aj výklad práv a vzájomných povinností inštitúcií EÚ, či členských štátov voči EÚ, overovanie kompatibility prijatej legislatívy so základnými zmluvami a ďalšie.

Euroskeptici

Odporcovia vízie federatívnej Európy. Do skupiny euroskeptikov patrí tá časť konzervatívcov a gaullistov, ktorých víziou je vzájomne spolupracujúca Európa národných štátov. Najvýznamnejší sú britskí konzervatívci, ktorí nesúhlasia napr. s netrhovou »*Spoločnou poľnohospodárskou politikou* a so spoločnou menou. Príkladom toho je aj ich neprijatie »*Sociálnej charty*. Medzi euroskeptikov patria tiež ultranacionalisti a ultraľavičari, ktorí odmietajú európsku integráciu ako takú. Ich predstavy však nesiahajú ďaleko za hranice vlastného štátu.

Eurostat

Oficiálny štatistický úrad EÚ.

F

Fiche d'impact

Ako fiche d'impact sa označuje dodatok ku každému dôležitému návrhu zo strany »*Európskej komisie* a predstavuje odhad účinkov a dôsledkov návrhu. Ak ide o dôsledky ovplyvňujúce rozpočet »*Únie*, používa sa označenie fiche financiere.

Finalités politiques

Slovné spojenie, ktoré sa niekedy používa na označenie hlavných cieľov »EÚ. Tieto ciele predstavujú časť »*acquis communautaire*, no nemusia byť ešte zakotvené v zmluvách týkajúcich sa EÚ.

H

Hlavný vyjednávač

Hlavný vyjednávač SR pre rokovania o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je predstaviteľ vlády SR pre dojednanie podmienok vstupu Slovenska do EÚ. Hlavný vyjednávač SR predovšetkým koordinuje prípravu materiálov potrebných na prístupové rokovania s EÚ a zodpovedá za prípravu a priebeh rokovaní s orgánmi EÚ.

Hospodárska a menová únia (Economic and Monetary Union, EMU)

Projekt menovej a fiskálnej spolupráce členských krajín EÚ. Prvé návrhy na vznik EMU sa datujú na začiatok sedemdesiatych rokov minulého storočia («Wernerov plán»). Súčasnú podobu EMU navrhla »Delorsova komisia v roku 1989. Hlavným znakom je jednotná menová politika riadená »Európskou centrálnou bankou a Európskym systémom centrálnych bánk a spoločná mena »Euro. Vo fiskálnej oblasti (verejné financie) dochádza ku koordinácii členov na základe »Paktu stability a rastu.

Hospodársky a sociálny výbor

Inštitúcia EÚ založená na základe »rímskych zmlúv s cieľom zapojiť hospodárske a sociálne skupiny do aktivít »Európskych spoločenských. Má 222 členov, z ktorých každý patrí do jednej z troch sociálno-ekonomických zoskupení:

- zamestnávateľia
- zamestnanci
- rozličné záujmové skupiny

CH

Charta základných práv Európskej únie

Pri príležitosti 50. výročia Všeobecnej deklarácie ľudských práv (december 1998) »Európska rada rozhodla o začatí prípravy Charty základných práv. Vypracovaním charty poverila Európska rada špeciálne grémium, ktoré tvorili predstavitelia členských krajín, »Európskej komisie, »Európskeho parlamentu a národných parlamentov ako aj »Európskeho súdneho dvora. Chartou sa potvrdzujú práva, ktoré vyplývajú z ústavných tradícií, z medzinárodných záväzkov členských krajín, zo Zmluvy o EU, zo zmlúv o ES, zo Sociálnej charty a z rozhodnutí Európskeho súdneho dvora a Európskeho súdu pre ľudské práva. Európska rada prijala chartu na svojom zasadnutí v decembri 2000 vo francúzskom meste Nice.

I

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)

Predvstupová pomoc vo výške 1,040 miliardy euro ročne od roku 2002, ktorá je nasmerovaná najmä na zosúladenie štandardov infraštruktúry kandidátsky krajín s »EÚ v oblasti dopravy a životného prostredia.

J

Jednotný európsky akt

Ratifikovaný v r. 1987, rozšíril právomoci »*Európskeho spoločenstva* a upresnil »*rozhodovací proces* najmä v oblasti dosiahnutia »*jednotného trhu*, poskytol tiež právny základ pre spoluprácu v politickej oblasti.

Jednotný trh

Je vnútorný trh »*EÚ*, ktorý v priestore bez hraníc charakterizujú rovnaké pravidlá a »*štyri slobody*. Oficiálnym dátumom jeho dosiahnutia bol 31. december 1992, ale jeho plná aplikácia je trvalým procesom, ktorý charakterizuje istý konflikt medzi zostávajúcimi právomocami členských štátov (na základe ochrany spotrebiteľa, verejného zdravia, morálky, bezpečnosti či životného prostredia) a princípom voľného pohybu tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Opatrenia členských štátov obmedzujúce voľný pohyb tovaru možno použiť len s minimálnymi intervenčnými prostriedkami. Pozri tiež »*Cockfieldova biela kniha*.

Kabotáž

Prepravná služba, poskytovaná v rámci hraníc určitého štátu. V členskej krajine »*EÚ* môže kabotáž bez obmedzenia vykonávať aj firma z iného členského štátu.

Kandidátske krajiny

Pozri »*Asociované krajiny*

Kodanské kritériá

Hlavy štátov a vlád členských krajín »*EÚ* na schôdzke v Kodani v júni 1993 stanovili kritériá, ktoré musia »*kandidátske krajiny* splniť pred ich vstupom do *EÚ*. »*Európske dohody* sú nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa. Na stretnutí sa formálne schválil cieľ pripojenia sa krajín Strednej a Východnej Európy ako aj smernice politiky a inštitucionálneho rámca pre čo najrýchlejšie dosiahnutie stanoveného cieľa. Kritériá na členstvo sú: stabilita demokratických inštitúcií, právny štát, dodržiavanie ľudských práv a slobôd a ochrana práv menších; fungujúce trhové hospodárstvo, ktoré odolá konkurenčným tlakom spoločného trhu a schopnosť prevziať záväzky vyplývajúce z členstva v Únii.

Kohézne krajiny

Ide v súčasnosti o Grécko, Portugalsko, Írsko a Španielsko. Tieto krajiny majú nárok poberať príspevky z tzv. »*kohézneho fondu*.

Kohézny fond

Vznikol na základe »*Maastrichtskej zmluvy*, aby uľahčoval prípravu na vstup do »*hospodárskej a menovej únie* štátom, ktorých HDP na jedného obyvateľa nedosahuje úroveň 90% priemeru *EÚ*. Využíva sa na podporu projektov v oblasti životného prostredia a dopravnej infraštruktúry. Pomoc v rámci kohézneho fondu sa zastaví, ak v štátoch poberajúcich podporu existuje

nadpriemerný verejný deficit a táto situácia sa neodstráni v rámci stanovenej lehoty.

Konvent o budúcnosti EÚ

Diskusné fórum na ktorom sa zúčastňujú zástupcovia členských štátov »EÚ a »kandidátskych krajín. Jeho úlohou je nájsť vhodný model usporiadania EÚ v budúcnosti.

Konvergenčné kritériá

Členom »*menovej únie* sa môže stať len tá krajina, ktorá spĺňa prísne požiadavky finančnej a hospodárskej stability, tzv. konvergenčné kritériá. Sú to cenová stabilita, prijateľná zadlženosť štátu, rozpočtová disciplína, úroková a menová stabilita.

Konzulárna ochrana občanov v EÚ

Jedno z práv občanov »EÚ zakotvené v Zmluve o EÚ, ktoré hovorí: Každý občan Únie je oprávnený na území tretej krajiny, kde členský štát, ktorého je občanom, nemá zastúpenie, požiadať o ochranu diplomatické, alebo konzulárne orgány, ktoréhokoľvek členského štátu a to za rovnakých podmienok ako občania tohto štátu.

Kríza prázdnej stoličky

Prebiehala v čase od júla do decembra 1965, keď sa francúzski ministri na základe inštrukcií prezidenta Charlesa de Gaulla odmietli zúčastňovať stretnutí »*Rady ministrov* a stále francúzske zastúpenie v Bruseli bolo odvolané. Podobne i v »*Európskom parlamente* odmietli gaullistickí poslanci hlasovať o záležitostiach týkajúcich sa budúcnosti spoločenstva. Kríza bola najväčším zlyhaním fungovania »*Európskeho spoločenstva*. Riešením bol tzv. Luxemburský kompromis.

Lobbizmus

Nástroj udržiavania kontaktov medzi podnikateľskou sférou a inštitúciami EÚ. „Eurolobbizmus,“ sa považuje za životne dôležitú časť bruselskej scény, s ktorou sa pri tvorbe politiky EÚ musí rátať.

Maastrichtská zmluva

Formálne nazývaná Zmluva o »*Európskej únii*. Je výsledkom dvoch medzivládnych konferencií, jednej o hospodárskej a menovej únii a druhej o európskej politickej únii, ktoré prebiehali paralelne. Maastrichtská zmluva sa prijala na stretnutí »*Európskej rady* v holandskom Maastrichte v decembri

1991 a 7. 2. 1992 tam bola aj podpísaná. Do platnosti vstúpila po ukončení ratifikačného procesu v novembri 1993.

(krajiny) **Maghrebu**

Maghreb po arabsky znamená západný. Patrí sem Alžírsko, Maroko a Tunisko. S každou z týchto krajín uzavrelo »Európske spoločenstvo protokol o finančnej a technickej spolupráci na základe čl. 238 »Rímskych zmlúv. Protokoly sa obnovujú vždy po piatich rokoch.

(krajiny) **Mašriku**

Mašrik po arabsky znamená východný. Patria sem Egypt, Jordánsko, Libanon a Sýria. S každou z týchto krajín uzavrelo »Európske spoločenstvo protokol o finančnej a technickej spolupráci na základe čl. 238 »Rímskych zmlúv. Protokoly sa obnovujú vždy po piatich rokoch.

Medzivládna konferencia

Jednania zástupcov členských štátov »EÚ zvolávané na podnet »Rady EÚ alebo »Európskej rady. Tieto expertné rokovania pripravujú znenie významných dokumentov ako napr. »Maastrichtská zmluva, »Amsterdamská zmluva, alebo »Agenda 2000.

Menový had

Jeden z prvých pokusov o menovú spoluprácu členských štátov »ES, ktorý s určitými problémami fungoval v rokoch 1972-1979. Potreba regulácie devízových kurzov členských krajín ES vznikla po rozpade celosvetového Bretton-Woodskeho menového systému (riadeného Medzinárodným menovým fondom) a po prvom rozšírení ES o Veľkú Britániu, Írsko a Dánsko. Najmä Írsko bolo tesne po vstupe na oveľa nižšej ekonomickej úrovni ako pôvodní členovia (»Šestka), čo prinieslo celý rad ekonomických problémov pre celé ES. Menový had bol v roku 1979 nahradený »Európskym menovým systémom.

Modrá kniha

Predstavuje dokumenty záväzného charakteru. Záväznosť vyplýva z toho, že Modrú knihu môže vydávať iba »Európska rada, prípadne »Európska komisia v oblasti, ktorá spadá do jej kompetencie.

Molitorova skupina

Nazvaná podľa jej predsedu Nemca Bernharda Molitora. Ide o výbor odborníkov, ktorý zriadila »Európska komisia v r. 1994 na základe iniciatívy Nemecka. Zaoberá sa legislatívnym a administratívnym sprehľadňovaním práva »Európskeho spoločenstva v súvislosti s národným právom so zreteľom na tvorbu pracovných miest, konkurencieschopnosť, rešpektovanie »princípu subsidiarity a jeho vplyvu na malé a stredné podniky.

Montánná únia

18. apríla 1951 bola v Paríži podpísaná zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele zástupcami šiestich signatárskych štátov - Nemecko, Taliansko, Holandsko, Belgicko a Luxembursko. Vychádzala z návrhov francúzskeho ministra zahraničných vecí Roberta Schumana. Predstavovala základ spoločného trhu uhlia a ocele a hospodárskeho zjednotenia Európy. (Názov je odvodený od francúzskeho slova *mont*, čo znamená hora, vrch.)

Nariadenie (Regulation)

Jeden z najsilnejších právnych nástrojov »EÚ. Má priamu silu zákona vo všetkých členských štátoch EÚ. O jeho platnosti nemusí dodatočne rozhodnúť žiadny národný orgán a občania sa tak môžu okamžite po schválení dovoľávať svojich práv z regulácie vyplývajúcich. Pozri tiež: »*smernica*.

Národný konvent o európskej budúcnosti Slovenska

Ambíciou Národného konventu je iniciovať a formovať celonárodnú diskusiu o dôležitých otázkach »EÚ, ktoré vzhľadom na naše integračné ambície majú bezprostredný dosah na naše štátne záujmy. Preto sa pri zložení Národného konventu prihliadalo na čo možno najreprezentatívnejšie zastúpenie celého spektra našej spoločnosti. Národný konvent je tvorený predstaviteľmi parlamentných politických strán, akademickej obce, predstaviteľov cirkví, záujmových združení, odborov, obecných a regionálnych zastúpení, ako aj mimovládnych organizácií.

Idea vytvorenia Národného konventu bola po prvý krát prezentovaná už 13. decembra 2000, bezprostredne po skončení summitu v Nice, počas kolokvia Konrad Adenauer Stiftung a Centra pre európsku politiku, kde počas svojej prednášky štátny tajomník MZV SR Ján Figel' vyjadril želanie, aby aj z pohľadu Slovenska vzniklo zoskupenie ľudí angažovaných a presvedčených nielen o potrebe diskusie, ale aj prípravy na vážne európske spoločné úlohy.

Negociácie

Ako sa vo všeobecnosti hovorí prístupovým rokovaniam medzi »*kandidátskou krajinou* a »EÚ. Predstavujú záverečnú etapu v procese prístupu do Únie, pričom ide o zložitý proces, ktorý má svoje pevné pravidlá a postupy. Samotné rokovania oficiálne prebiehajú v rámci 31 negociačných kapitol, ktoré pokrývajú jednotlivé oblasti »*acquis communautaire*. Cieľom rokovaní je určiť, za akých podmienok vstúpi kandidátska krajina do Európskej únie. Ku dňu vstupu by mala kandidátska krajina prevziať celé *acquis*. V prípadoch, kde pre kandidátsku krajinu z rôznych dôvodov nie je možné prijať legislatívu Únie, tam kandidátska krajina môže požiadať o výnimku z *acquis* alebo o prechodné obdobie, teda môže požiadať o neuplatňovanie legislatívy Únie v konkrétnej oblasti. Pod výnimkou sa rozumie trvalé neuplatňovanie *acquis*. Prechodné obdobie je na rozdiel od výnimky limitované časové obdobie, ktoré si

kandidátska krajina dohodla s členskými štátmi v oblastiach, v ktorých nie je schopná do vstupu z rôznych príčin harmonizovať svoju legislatívu s legislatívou Únie.

NUTS (Nomenclature des unités territoriales statistiques)

NUTS vytvoril štatistický úrad »EÚ a »Európskej komisie, aby mali k dispozícii jednotnú a ucelenú schému územného rozdelenia za účelom regionálnej štatistiky EÚ. Európska komisia využíva NUTS na definovanie regiónov EÚ, ktoré majú právo prijímať podporu zo štrukturálnych fondov.

Občianstvo EÚ

Všetci občania členských štátov »EÚ získali od 1. novembra 1993 popri svojej štátnej príslušnosti i občianstvo »Európskej únie. Znamená to, že od r. 1994 môže každý občan EÚ využiť svoje aktívne alebo pasívne volebné právo v komunálnych voľbách a voľbách do »Európskeho parlamentu tam, kde má miesto bydliska nezávisle od štátnej príslušnosti. Každý občan EÚ môže tiež využiť v tretej krajine, v ktorej nemá jeho krajina diplomatické zastúpenie, diplomatickú ochranu zastupiteľstva iného členského štátu EÚ. Občianstvo Únie ustanovila Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva).

Odporúčanie (Recommendation)

Právny akt »Rady a »Európskej komisie, ktorý nie je záväzný.

Oficiálne jazyky EÚ

V súčasnosti je 11 oficiálnych jazykov (angličtina, dánčina, fínčina, francúzština, gréčtina, holandčina, nemčina, portugalčina, španielčina, švédčina, taliančina) s rovnakým postavením. Každý oficiálny dokument sa prekladá do všetkých jazykov »EÚ.

Ombudsman

Inštitúcia ombudsmana vznikla v roku 1809 vo Švédsku. Odtiaľ sa rozšírila do iných krajín sveta. V tejto súvislosti je zaužívané aj slovné spojenie poverenec občanov. Inštitút ombudsmana zakotvila v rámci »EÚ »Maastrichtská zmluva. Ombudsmana volí »Európsky parlament. Jeho právomocou je prešetrovať z vlastnej iniciatívy, z podnetu občanov Únie alebo právnických osôb prešetrovať sťažnosti na byrokraciu (porušovanie zákonov, chyby, omyly a nedopatrenia) v činnosti inštitúcií a orgánov spoločenstva s výnimkou »Súdneho dvora a Súdu prvej inštancie. Na základe výsledkov vyšetrovacej činnosti signalizuje príslušným orgánom zistené nedostatky, navrhuje konkrétne opatrenia a vydáva ročné správy. Ombudsman nemá sankčnú právomoc.

Pakt stability a rastu (Stability and Growth Pact)

Dohoda prijatá na Amsterdamskom summite (1997). Členské štáty eurozóny sa v nej zaviazali dodržiavať pravidlá opatrného hospodárenia s verejnými financiami. V prípade, ak deficit štátneho rozpočtu alebo verejný dlh prekročí stanovenú hranicu, krajina sa musí podrobiť sankciám. Pakt vyjadruje potrebu fiskálnej koordinácie po zavedení spoločnej menovej politiky v »Európskej menovej únii.

Paneurópska únia

Paneurópska únia (PEU) je najstaršie združenie presadzujúce myšlienku zjednotenia Európy. Vzniklo v roku 1922 na podnet grófa Richarda Coudenhove-Kalergiho, ktorý stál na jeho čele až do svojej smrti 1972, keď vedenie preberá (a má dodnes) Dr. Otto von Habsburg. PEU má dnes v »Európskom parlamente (EP) okolo 100 členov združených v klube, ktorému predsedá podpredseda EP Ingo Friedrich. Národné skupiny sú v členských a »asociovaných štátoch EU, ale aj v niektorých ďalších. Heslami PEU sú "Paneurópa je celá Európa" (požiadavka rýchleho rozšírenia EU na všetky európske štáty) a "Jednota v mnohosti" (zachovanie regionálnej a národnej kultúrnej identity s dôrazom na princíp subsidiarity). PEU na Slovensku bola obnovená v roku 1990, jej predsedom je Prof. Juraj Stern a generálnym tajomníkom Dr. Juraj Alner. Jubilejný kongres k 80. výročiu PEU sa konal v Bratislave a Viedni.

Parížska zmluva

Zmluva o Európskom spoločenstve uhlia a ocele, ktorú podpísala »Šestka v apríli 1951 v Paríži. Zmluva má pôvod v »Schumanovom pláne a bola modelom pre ďalšie »Európske spoločenstvá.

(európska) Pätnástka

Predstavuje počet členských štátov »Európskej únie po poslednom rozšírení v januári 1995: Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Taliansko, Dánsko, Veľká Británia, Írsko, Španielsko, Portugalsko, Grécko, Rakúsko, Fínsko a Švédsko.

Pevné jadro

V septembri 1994 vypracovali kresťanskodemokraticí poslanci nemeckého Bundestagu dokument s názvom *Gedanken zur Europapolitik (Myšlienky k európskej politike)*. Dokument poukázal na existenciu pevného jadra členských štátov »EÚ, ktoré sa zameriavajú na väčšiu integráciu a užšiu spoluprácu. Dokument zároveň vyzýval k posilneniu tohto procesu cieľom neutralizovať odstredivé sily stáleho rozširovania. Za krajiny pevného jadra sa podľa dokumentu považuje Nemecko, Francúzsko a štáty Beneluxu.

PHARE (Poland and Hungary Assistance for the Restructuring of the Economy)

Fond EÚ určený na predvstupovú pomoc kandidátskym krajinám. PHARE poskytuje nenávratné dotácie na budovanie infraštruktúry (70% rozpočtu) a na budovanie inštitúcií a administratívnych kapacít (30% rozpočtu).

(tri) **Piliere**

Metaforické označenie pre štruktúru »Európskej únie, ktorú založila »Maastrichtská zmluva. Hovorí sa, že Únia sa podobá antickému chrámu, ktorý spočíva na troch pilieroch: I. »Európske spoločenstvá, II. »Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a III. spolupráca v oblasti vnútornej politiky a spravodlivosti.

Právo EÚ

Právo EÚ pozostáva z primárneho práva napr.: Zmluva o EÚ a Zmluva o Európskych spoločenstvách (významné základné dokumenty) a zo sekundárneho práva: »nariadenia, »smernice, »odporúčania, názory a »rozhodnutia (právne normy upravujúce konkrétne situácie).

Právo iniciatívy

Je jedna zo základných úloh »Európskej komisie. Komisia je zodpovedná za spracovanie návrhov pre európsku legislatívu. Hoci predmet, charakter a načasovanie návrhu zákona môže vyplývať z rozhodnutia »Európskej rady, »Rady ministrov alebo »Európskeho parlamentu, návrh samotný je dielom Európskej komisie a zostáva jej návrhom počas celého legislatívneho procesu v tom zmysle, že Európska komisia ho môže kedykoľvek stiahnuť alebo meniť.

Pridružené krajiny

Pozri »asociované krajiny.

Princíp asymetrie

Na tomto princípe spočíva »asociačná dohoda. Znamená to priznanie väčších výhod »pridruženej krajine. »EÚ otvára trhy pre dovoz zo Slovenska rýchlejšie, ako musí Slovensko otvárať svoj trh pre dovoz z Únie.

Princíp regaty

Princíp prijatý na Helsinskom summite (1999). EÚ zrušila rozdelenie kandidátskych krajín (KK) na dve skupiny (Luxemburská a Helsinská) a začala rokovanie o vstupe so všetkými KK okrem Turecka. EÚ rozhodla, že každá krajina bude posudzovaná individuálne podľa pokroku vo vyjednávaní. Slovensku tento princíp umožnil dobehnúť dva zameškané roky počas ktorých sa z politických dôvodov ocitlo v skupine, s ktorou sa rokovania o vstupe nezačali. V súčasnej dobe je SR na popredných miestach medzi KK v počte uzavretých kapitol.

Princíp subsidiarity

Do právomoci vyšších orgánov prechádzajú len tie kompetencie, ktoré nemožno účinnejšie uplatniť na nižšej úrovni. V rámci »EÚ to znamená, že na

úrovni európskych inštitúcií by sa mali prijímať len tie rozhodnutia, ktoré nemožno lepšie zabezpečiť na národnej a nižšej úrovni. V súčasnosti sa takými javia záležitosti týkajúce sa niektorých aspektov zahraničnej politiky, spoločného trhu, spoločnej meny, spoločnej obrany, medzinárodne organizovanej kriminality, znečistenia životného prostredia presahujúceho hranice členských štátov a pod.

Procedúra spolurozhodovania (co-decision)

Spolurozhodovanie predstavuje procedúru zakotvenú v »Maastrichtskej zmluve s cieľom posilniť postavenie Európskeho parlamentu v legislatívnom procese. Proces spolurozhodovania umožňuje »Európskemu parlamentu vetovať absolútnou väčšinou legislatívne opatrenia, na ktorých sa nemôže dohodnúť s »Radou ministrov. Akt nemožno proti vôli Európskeho parlamentu prijať.

Procedúra súhlasu (assent procedure)

Postup, pri ktorom akt môže vstúpiť do platnosti iba vtedy, ak ho v Európskom parlamente schváli väčšina jeho členov. Ide napr. o rozhodnutia v oblasti občianstva Únie, štrukturálnych fondov, »kohézneho fondu, medzinárodných dohôd, vstupu nových členov.

Rada Európskej únie / Rada ministrov (Rada)

Rada ministrov Európskej únie je hlavný rozhodovací orgán »EÚ. Má rozhodovacie a výkonné právomoci podľa rezortnej príslušnosti. Stanovuje politické ciele a koordinuje národné politiky v oblasti svojej kompetencie. Členmi Rady sú ministri členských krajín EÚ, pričom každá z nich je zastúpená jedným ministrom. Ide len o jednu Radu, tá však mení svoj názov podľa predmetnej oblasti a tomu zodpovedá aj rezortná príslušnosť ministrov (zahraničná politika, hospodárstvo, poľnohospodárstvo, financie atď.). Pätnásť členských štátov v Rade disponuje 87 hlasmi, ktoré sú rozdelené proporcionálne podľa veľkosti krajín. Rozhodnutia sa podľa povahy prijímajú jednoducho alebo kvalifikovanou väčšinou. Rada disponuje rozsiahlou administratívnou štruktúrou. Je orgánom, ktorého funkciou je reprezentovať záujmy členských štátov na úrovni Únie. Prijíma normotvorné zásady potrebné na realizáciu politiky EÚ v jednotlivých oblastiach. Európska komisia udeľuje právomoci na výkon zákonov a výnosov. Zostavuje rozpočet a predkladá ho »Európskemu parlamentu. Európsky parlament má pri rozhodnutiach Rady zvýšenú spolurozhodovaciu právomoc. Na základe dohody v Zmluve z Nice bude mať Slovensko po vstupe do EÚ sedem hlasov v Rade.

Regionálna politika, regionálna súdržnosť

Politika, ktorá má prostredníctvom štrukturálnych fondov zabezpečiť, aby sa najmenej prosperujúce regióny »Európskeho spoločenstva podieľali na

ekonomickom raste Európy a nezaostávali ešte viac. S cieľom znížiť rozdiely, členské štáty vytvorili rôzne fondy, ktoré spravuje Európska komisia. Pomocou finančnej podpory sa EÚ zameriava na podporu investícií do infraštruktúry, vzdelávania a odbornej prípravy, výskumu a vývoja, malého a stredného podnikania.

Rímske zmluvy

Ministri zahraničných vecí »Šestky podpísali 25. marca 1957 v Ríme Zmluvu o vytvorení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) a Zmluvu o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (EURATOM). Hlavný cieľom EHS bolo založenie colnej únie, ktorá by zabezpečila voľnú výmenu tovaru a zavedenie jednotných colných taríf vo vzťahu k tretím krajinám. Základ spolupráce predstavovala koordinácia menovej a obchodnej politiky, politiky hospodárskeho rastu, daňového systému, dopravnej a sociálnej politiky a »Spoločnú poľnohospodársku politiku. Zmluva EURATOM predpokladala spoluprácu členských štátov v oblasti mierového výskumu a využitia jadrovej energie.

Rozhodnutie (Decision)

Jeden z nástrojov práva EÚ. Týka sa väčšinou len úzkeho okruhu subjektov, ako napríklad rozhodnutie Komisie o nepovolení splynutia dvoch firiem.

Rozhodovací proces v EÚ

Rozhodovací proces v »EÚ pri prijímaní všeobecnej legislatívy je výsledkom spolupráce najmä »Európskej komisie, »Európskeho parlamentu a »Rady ministrov EÚ. Komisia je so svojou navrhovacou právomocou zodpovedná za prípravné práce legislatívneho návrhu. Rada ministrov návrh predkladá Európskemu parlamentu na posúdenie. O podanie legislatívneho návrhu môže Európsku komisiu požiadať ako Rada ministrov, tak aj Európsky parlament, ktoré však môžu iniciovať aj vlastný návrh. Európsky parlament po prerokovaní v gestorskom výbore a predložení celému parlamentnému zboru vyjadří stanovisko k legislatívnemu návrhu vo forme rezolúcie. Názor Európskeho parlamentu je predložený Rade ministrov a Európskej komisii. Rada a Európska komisia zhodnotia parlamentné pripomienky a prijímú k nim stanovisko. Informujú Európsky parlament, či pozmeňujúce návrhy prijali alebo nie. Konečné rozhodnutie o návrhu prijíma Rada ministrov EÚ, ktorej štruktúra vytvára politické prepojenie na členské štáty. Parlament, ako spoločný legislatívny orgán má zvýšenú spolurozhodovaciu úlohu s možnosťou ďalšieho čítania návrhu alebo jeho odmietnutia, na ktoré je však potrebná absolútna väčšina jeho členov.

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)

Špeciálny prístupový program pre poľnohospodárstvo a vidiecky rozvoj pre kandidátske krajiny s finančným krytím 520 miliónov Euro ročne počnúc rokom 2000.

Screening

Ide o súčasť predvstupovej prípravy a prístupových partnerstiev, ktoré začala EÚ s asociovanými krajinami v marci 1998. Ide o porovnávanie legislatívy kandidátskych krajín s normami, uzneseniami, rozsudkami a ďalšími aktmi tvoriacimi »acquis communautaire EÚ. Tomuto procesu sa hovorí aj "röntgenovanie" alebo monitorovanie.

Schengenská dohoda

Schengen je obec v Luxembursku. 14. 6. 1985 krajiny Beneluxu, Francúzsko a Nemecko podpísali dohodu o postupnom odstraňovaní kontrol na spoločných hraniciach (zrušenie systematických kontrol, aproximácia vízových predpisov, posilnenie vonkajších hraníc, DPH, spotrebiteľská daň). Po dohode nasledovala Konvencia o aplikácii dohody, podpísaná tiež v Schengene 19. 6. 1990. Konvencia vstúpila do platnosti až v marci 1995. Schengenskú dohodu doteraz podpísali: Nemecko, Francúzsko, Holandsko, Belgicko, Luxembursko, Taliansko, Španielsko, Portugalsko, Grécko, Rakúsko, Dánsko, Švédsko a Fínsko.

Schumanov plán

Nazvaný podľa francúzskeho ministra zahraničných vecí Roberta Schumana, ktorý 9. 5. 1950 predložil vo vládnom vyhlásení. Nemecké a francúzske spracovanie uhlia a ocele malo podľa jeho predstáv podliehať spoločnej nadnárodnej správe. Návrh bol základom Európskeho spoločenstva uhlia a ocele a začiatkom hospodárskeho zjednotenia Európy. Plán je jeden z najsilnejších symbolov francúzsko-nemeckého povojnového zmierenia.

Smernica (Directive)

Jeden z právnych nástrojov EÚ. Smernica, na rozdiel od »nariadenia, zaväzuje členské štáty do určitého dátumu upraviť svoju národnú legislatívu v danej oblasti. Občania EÚ sa môžu dovoliavať porušenia svojich práv vyplývajúcich zo smernice len ak ju členský štát neimplementuje v stanovenom termíne.

Sociálna charta

Bola prijatá »Európskou radou v decembri 1989. Ako výraz sociálneho rozmeru »jednotného trhu obsahuje základné sociálne práva občanov »EÚ. Charta nemá právnu záväznosť.

Späť do Európy

Jedno z hesiel Nežnej revolúcie 1989 v Česko-Slovensku, ktoré vyjadrovalo ideál väčšej prosperity, bezpečnosti a demokracie. V súčasnosti má všeobecnú platnosť. Heslo vyjadrujúce snahu krajín strednej a východnej Európy stať sa členmi »EÚ.

Spojené štáty európske

V súčasnosti už len zriedkavo používané spojenie. Autorstvo sa pripisuje Victorovi Hugovi, ktorý ho použil na konferencii o zmysle Európy v Paríži v roku 1849. Tento pojem rozvinul a Ústavu Spojených štátov európskych navrhol v r. 1943 gróf Richard Coudenhove-Kalergi, zakladateľ hnutia Paneuropa. Britský predseda vlády Winston Churchill použil tento pojem vo svojom »Zürišskom prejave v r. 1946.

Spoločná akcia

Je nový spôsob postupu v oblastiach, ktoré sa týkajú dôležitých spoločných záujmov členských štátov. Týka sa to predovšetkým oblasti »Spoločnej zahraničnej politiky. Pre »členské štáty znamená nový postup vyšší stupeň záväznosti než predtým. O spoločnej akcii hlasuje »Rada ministrov jednomyselne na základe všeobecných smerníc »Európskej rady. Počas uskutočňovania spoločnej akcie stačí na dosiahnutie dodatočného rozhodnutia kvalifikovaná väčšina.

Spoločná politika

Politika v ktorej majú orgány EÚ veľké, často výlučné právomoci. Typickým príkladom je »Spoločná poľnohospodárska politika, Spoločná obchodná politika, alebo »Európska menová únia.

Spoločná poľnohospodárska politika

Politika zameraná na ochranu osôb zamestnaných v poľnohospodárstve prostredníctvom rozsiahlej regulácie výroby a systému subvencií prirodzene znevýhodneným producentom. Je najnákladnejším programom »EÚ a pohlcuje vyše polovice jej rozpočtu.

Spoločná pozícia

Na úvod prístupových rokovaní (»negociácií) stanoví EÚ časový harmonogram otvárania kapitol. Kandidátska krajina pripraví pre každú kapitolu svoju negociačnú pozíciu, ktorá je odovzdaná predsedníckej krajine Európskej únie a jej kópia je odovzdaná Európskej komisii. Na Slovensku (podobne je to aj v iných krajinách) sú negociačné pozície pripravované pracovnými skupinami, ktoré boli ustanovené v súlade s jednotlivými kapitolami. Takto pripravené pozície sú ďalej konzultované a "doladované" v spolupráci gestorského rezortu, Ministerstva zahraničných vecí SR, Misie SR pri EÚ v Bruseli a vlády SR. Následne sú pozície schválené vládou Slovenskej republiky. O postupe rokovaní a pozíciách Slovenskej republiky je pravidelne informovaný aj Výbor pre európsku integráciu Národnej rady Slovenskej republiky. Komisia vypracuje svoj návrh na predloženú negociačnú pozíciu, tzv. spoločnú pozíciu Európskej únie. Členské krajiny prostredníctvom svojich expertov túto spoločnú pozíciu pripomienkujú a schvaľujú. Po vypracovaní a schválení pozičného dokumentu zo strany Únie, môže byť príslušná kapitola formálne otvorená. Experti z členských krajín Európskej únie dôkladne "preskúmajú" negociačnú pozíciu kandidáta. Ak kandidátska krajina má v kapitole harmonizovanú všetku potrebnú legislatívu s *acquis communautaire*, potom sa táto kapitola predbežne uzavrie. "Predbežne" znamená, že kapitola môže byť v procese rokovaní opäť otvorená.

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP)

Cieľom SZBP je chrániť základné zahraničnopolitické záujmy a identitu »EÚ na medzinárodnej scéne. Prostriedkami SZBP sú spoločné stanoviská, vysielanie spoločných reprezentantov, uskutočňovanie »spoločných akcií a spájanie diplomatických a iných nástrojov. »Amsterdamská zmluva posilnila úlohu »Európskej rady pri definícii spoločnej zahraničnej stratégie Únie, ustanovila funkciu vysokého predstaviteľa pre SZBP, ktorý je zároveň generálnym tajomníkom Rady, zjednodušila rozhodovanie v zahraničnopolitických otázkach, dala Únii právo uzatvárať medzinárodné zmluvy, posilnila spoluprácu medzi EÚ a »Západoeurópskou úniou a vytvorila ďalšie predpoklady na pretvorenie SZBP na nástroj spoločnej obrany a na integráciu Západoeurópskej únie do EÚ.

Stretnutie v Gymnichu

Ide o neformálne stretnutia ministrov zahraničných vecí EÚ s cieľom voľne diskutovať aktuálne témy, bez nevyhnutnosti dospieť k formálnemu rozhodnutiu. Stretnutia sú známe ako stretnutia v Gymnichu (podľa zámku Gymnich pri Bonne), kde sa uskutočnilo prvé stretnutie tohto druhu v apríli 1974.

Summit

Pozri »Európska rada

Sústredné kruhy

Myšlienka sústredných kruhov sa najčastejšie používa ako model pre ďalší vývoj Európy ako takej. »EÚ predstavuje centrálné jadro, členovia »Európskeho hospodárskeho priestoru predstavujú druhý kruh, európske štáty s »asociačnými dohodami sú v treťom kruhu a občas sa hovorí aj o štvrtom kruhu, ktorý pozostáva z ostatných krajín bývalého východného bloku.

(európska) Šestka

Myslí sa tým šesť krajín, ktoré tvorili Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ (založené v r. 1951), neskoršie Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (založené v r. 1957). Konkrétne ide o Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko a Taliansko.

Štrukturálne fondy

Sú spravované »Európskou komisiou slúžia na finančnú podporu menej rozvinutých oblastí a ich cieľom je posilnenie ekonomickej a sociálnej kohézie (súdržnosti) týchto oblastí. Sú zamerané najmä na štrukturálny rozvoj zaostávajúcich regiónov. Ďalšie sú zamerané na oblasti poľnohospodárstva, sociálne opatrenia a rybolov.

Štruktúrovaný dialóg

Hlavný článok predvstupnej stratégie. Predstavuje pravidelné stretnutia na mnohých úrovniach. Zmyslom je lepšie oboznámenie sa »asociovaných krajín s rozhodovacími metódami a mechanizmami »EÚ. Zaviedol sa na »Essenskom summite v decembri 1994.

Štyri slobody

Ide o voľný pohyb ľudí, tovarov, služieb a kapitálu. Zaviedli sa spolu s »jednotným trhom. Voľný pohyb ľudí znamená odstránenie kontrol na hraniciach, posilnenie vonkajšej kontroly, harmonizáciu zákonov o azyle, zbraniach, drogách a vstupe a napokon slobodnú voľbu pracovnej činnosti a miesta pobytu pre občanov »Únie. Voľný pohyb tovarov znamená zánik kontrol na hraniciach, zosúladenie daní a vzájomné uznávanie noriem

a predpisov. Voľný pohyb služieb predstavuje liberalizáciu všetkých služieb, harmonizáciu dozoru nad bankami a poisťovňami a otvorenie prepravných a telekomunikačných trhov. Voľný pohyb kapitálu prináša väčšiu slobodu pohybu pre peňažné a kapitálové transfery, kroky smerom k jednotnému trhu pre finančné služby a liberalizáciu obchodu s cennými papiermi.

(európska) **Trojka**

Ruské slovo trojka označuje sane ťahané tromi koňmi. V »EÚ to znamená skupinu troch, ktorá pozostáva zo zástupcu krajiny terajšieho, posledného a nadchádzajúceho predsedníctva (predsedníctvo jednotlivých členských krajín trvá 6 mesiacov). »Trojku podporuje Európska komisia a zastupuje Európsku komisiu vo vonkajších vzťahoch, ktoré spadajú pod Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Amsterdamskou zmluvou sa Trojka nahradila iným systémom, kde ju tvorí predseda Rady, Vysoký predstaviteľ pre Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a predstaviteľ krajiny ďalšieho predsedníctva.

Trpasličie štáty

"Trpaslíci" alebo mikroštáty medzi európskymi štátmi sú Andora, Lichtenštajnsko, Monako a San Marino. Tieto krajiny sa pohybujú na okraji európskej integrácie.

Variabilná geometria

Označuje jeden z modelov európskej integrácie, v ktorom sa každý členský štát rozhodne, či sa zúčastní tej-ktorej činnosti. Ak by to boli vždy tie isté štáty, výsledkom by bola »Európa dvoch rýchlostí. Preto sa »EÚ rozhodla púšťať do nových oblastí len vtedy, ak sú všetky členské štáty ochotné zapojiť sa (až na niekoľko výnimiek). Pozri tiež »Europe à la carte a »pevné jadro.

Visegrádska štvorka

Poľsko, Maďarsko, ČR a Slovensko. Vo februári 1991 vo Visegrade (Maďarsko) sa stretli predstavitelia Maďarska, Poľska a vtedajšieho Česko-Slovenska, aby sa dohodli na prístupe k európskej integrácii. Potvrdili svoj záujem o úplnú integráciu do európskych politických, hospodárskych, bezpečnostných a legislatívnych štruktúr. Zároveň sa dohodli na spolupráci pri postupnom dosahovaní takejto integrácie.

Výbor pre regióny

Úlohou tohto výboru je poskytovať »Európskej komisii a »Európskej rade názory autorít z regiónov EÚ a zastupovať regionálne a miestne záujmy. Výbor predstavuje 222 zástupcov z regiónov celej Únie. Má poradnú úlohu.

Wernerov plán

Plán na vytvorenie Hospodárskej a menovej únie (EMU) do roku 1980, ktorý bol prijatý Radou v roku 1971. Cieľom plánu bola fixácia devízových kurzov európskych mien, nie vytvorenie spoločnej meny. Kvôli ropným a menovým krízam v 70-tych rokoch sa projekt nepodarilo uskutočniť.

Západoeurópska únia (ZEÚ)

Predstavovala obrannú alianciu západoeurópskych štátov. Ustanovenia »Maastrichtskej zmluvy umožnili postupné pretvorenie ZEÚ na komponent spoločnej obrany »EÚ.

Zelená kniha

Ide o analýzy, štúdie, brain-storming, ktoré popisujú stav vecí a prípadne obsahujú aj spôsoby riešenia tej-ktorej situácie. V žiadnom prípade však nie sú záväzné. Vydávať ich môžu nielen inštitúcie Únie, ale aj ktorýkoľvek komisár.

Zelená lobby

Niekedy sa používa spojenie poľnohospodárska lobby. Veľmi vplyvná skupina, ktorá chráni svoje záujmy v rámci »EÚ. Často sa v súvislosti s ňou hovorí varovné "do not touch the green lobby" (nedotýkajte sa zelenej lobby).

Zmluva z Nice

Na zasadnutí Európskej rady v Nice v decembri 2000 sa zavŕšila medzivládna konferencia o inštitucionálnej reforme EÚ a bol prijatý návrh novej zmluvy. Zmluva z Nice dopĺňa Zmluvu o Európskej únii, Zmluvy zakladajúce Európske spoločenstvá a Protokol o rozšírení EÚ. Momentálne prebieha ratifikačný proces zmluvy v členských krajinách Únie a na záver v Európskom parlamente. Týmto EÚ splní svoj záväzok zo summitu v Helsinkách byť pripravená na rozšírenie počnúc 1. januárom 2003. Inštitucionálna reforma sa týka veľkosti a zloženia Európskej komisie (veľké členské krajiny, ktoré majú v súčasnosti dvoch komisárov budú mať počnúc rokom 2005 iba jedného komisára. Po nástupe novej Európskej komisie do úradu t.j. od roku 2005 budú mať všetky členské krajiny, vrátane nových, po jednom komisárovi v Európskej komisii až pokiaľ počet členských krajín v EÚ nedosiahne 27). Posilnili sa aj právomoci predsedu Európskej komisie, ktorý bude môcť odvolať komisára Európskej komisie. Európska rada rozhodla o prerozdelení hlasov členských krajín v Rade ministrov EÚ (Slovensko 7). Celkový počet hlasov bude 345, kvalifikovaná väčšina bude 255 hlasov a blokujúca menšina 91 hlasov. Európska rada schválila zrušenie jednomyseľnosti a zavedenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou v 29 oblastiach a pri menovaniach na šesť postov. Nepodarilo sa dosiahnuť dohodu o zrušení práva veta v politicky citlivých oblastiach ako napr. dane, sociálna politika, imigračná a azylová politika, kultúra, vysielanie. Európska rada sa dohodla, že skupina minimálne 8 členských krajín môže prehliť alebo urýchliť integráciu vo vybraných oblastiach za predpokladu, že ostatné členské krajiny majú možnosť

kedykoľvek sa pripojiť k takejto skupine. Dohoda neumožňuje aplikáciu posilnenej spolupráce vo vojenskej a obrannej oblasti. Európska rada prijala aj nové prerozdelenie počtu poslancov v Európskom parlamente pre jednotlivé členské krajiny (Slovensko bude mať 13 poslancov). Celkový počet poslancov Európskeho parlamentu bude 740.

Zrelosť pre Európu

Pri zrelosti pre Európu »asociovaných krajín nejde len o hospodárske dohody s »EÚ, ale aj o pripravenosť na stále konzultácie, vzájomného zblíženia záujmov a zahraničnú spoluprácu. Keď asociované krajiny vytvoria multilaterálne mechanizmy podobné tým, ktoré existujú v EÚ, uľahčí sa ich formálna integrácia do EÚ.

Zürišský prejav

Ide o prejav britského premiéra W. Churchilla v Zürichu v septembri 1946. Churchillovou najväčšou starosťou bolo vysvetliť, čo môže Európa urobiť pre obmedzenie hrozby zo strany ZSSR. V tomto prejave načrtnol široký a jasný obraz povojnovej devastácie v Európe. Zároveň v ňom použil spojenie »Spojené štáty európske a uviedol svoju predstavu o možnosti vzniku takéhoto zoskupenia, ako regionálnej organizácie OSN, pričom Spojené kráľovstvo by nebolo jeho súčasťou.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK:

DPH	Daň z pridanej hodnoty
ECB	Európska centrálna banka
EHP	Európsky hospodársky priestor
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EK	Európska komisia
EMS	Európsky menový systém
EMU	Európska menová únia
EP	Európsky parlament
ES	Európske spoločenstvá
ESCB	Európsky systém centrálnych bánk
EÚ	Európska únia
EURATOM	Európske spoločenstvo atómovej energie
EZVO	Európska zóna voľného obchodu
HDP	Hrubý domáci produkt
KK	Kandidátske krajiny (na členstvo v EÚ)
OSN	Organizácia spoločnosti národov
SRN	Spolková republika Nemecko
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
ZEÚ	Západoeurópska únia
ZSSR	(bývalý) Zväz sovietskych socialistických republík